

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсия Давроншозода Файзулло Давроншо дар мавзуи «Таҳқиқи аминокислотаҳо ва стероидҳои таркиби мармараки мускати дар Ҷумҳурии Тоҷикистон рӯянда» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзадӣ аз рӯи ихтисоси 1.4.4. Химияи органикӣ пешниҳод гардидааст.

Мармараки мускатӣ ҳамчун гиёҳи шифобахш на танҳо дорои хусусиятҳои зиддиилтиҳобӣ ва зиддимикробӣ аст, балки хосияти модулятори рӯҳия низ дорад. Таъсири оромкунандаи он мӯътадил буда, метавонад стресс ва асабонияти ночизро коҳиш диҳад, ҳисси таскин ва осудагии рӯҳиро тақвият диҳад. Таҳқиқотҳо нишон медиҳанд, ки мармараки мускатӣ ба фаъолияти маркази асаб таъсири мусбат мерасонанд, боиси паст шудани фишори психофизиологӣ ва барқароршавии мувозинати неврологӣ мегарданд.

Дар адабиёт маълумот оид ба истифодаи мармараки мускатӣ ҳамчун монотерапия низ мавҷуд аст. Аз ҷумла, барг ва гулҳои мармараки мускатӣ бо оби ҷӯшон дам карда мешаванд ва ҳамчун чойи доруворӣ истеъмол карда мешаванд. Меъёри истеъмол вобаста ба синну сол ва вазъи саломатӣ фарқ мекунад, аммо одатан нӯшокӣ ҳар рӯз дар миқдори 150–250 мл тавсия дода мешавад.

Барои ба даст овардани натиҷаи беҳтарин, тавсия дода мешавад, ки нӯшокӣ бе иловаи шакар тайёр карда шавад, зеро шакар метавонад фаъолияти баъзе пайвастаҳои фаъоли гиёҳро, ба монанди лектинҳо, ки барои таъсири зиддиомӯӣ ва зиддиилтиҳобии он масъул мебошанд, коҳиш диҳад ё ғайрифавол кунад.

Илова бар таъсири оромкунанда ва зиддиилтиҳобӣ, мармараки мускатӣ инчунин метавонад ба беҳтар шудани ҳоб мусоидат намояд, қобилияти мутобиқшавӣ ба стрессхоро зиёд кунад ва фаъолиятҳои когнитивиро дар ҳолатҳои ҳастагӣ ва асабоният тақмил диҳад. Моддаҳои фенолӣ, флавоноидҳо ва пектинҳо, ки дар таркибаш мавҷуданд, ба ин таъсир мусоидат карда, ба мувозинати нейротрансмиттерҳо ва ҳуҷайраҳои асаб дар системаи марказии асаб таъсир мерасонанд.

Ҳамин тариқ, истифодаи мармараки мускатӣ ҳамчун чойи доруворӣ на танҳо ба саломатии ҷисмонӣ, балки ба устувории рӯҳиву психологӣ

низ таъсири мусбат мерасонад. Он метавонад ҳамчун як қисми стратегияҳои мукаммали пешгирӣ ва табобати бемориҳои стрессӣ, асабонӣ ва инчунин барои нигоҳдории саломатии умумӣ истифода шавад. Истеъмоли мунтазам ва дурусти он дар шакли чойи бе шакар беҳтарин таъсирро таъмин мекунад ва имконият медиҳад, ки моддаҳои фаъоли биологӣ дар организм самаранок амал кунанд.

Апоптози ҳуҷайраҳо дар мармараки мускатӣ асосан тавассути фаъолшавии роҳи митохондриялӣ амалӣ мегардад. Таҳқиқотҳо нишон доданд, ки дар ниҳолҳои боқимонда микдори сафедаҳо назар ба баргҳои пурра камтар мебошад, ки ин ба таъсири биологӣ пайвастаи танинҳо ва луобҳо алоқаманд аст.

Хусусияти ҷолиб ин аст, ки арзиши сафедаи баргҳои кӯфташуда нисбат ба баргҳои пурра хеле баландтар мебошад, ки гувоҳӣ медиҳад, ки механизми химоявӣ ва фаъолшавии ферментҳо дар ҳуҷайраҳои осебдида фаъолтар мебошад.

Барои ноил гардидан ба ҳадафҳои гузошташуда, диссертант диққати асосиро ба ҳалли масъалаҳои зерин равона намудааст: омӯзиши таркиби химиявии мармараки мускатӣ (*Salvia sclarea*); муайян намудани аминокислотаҳои алифатӣ ва ароматӣ дар таркиби ин растанӣ ва ҷудо намудани онҳо; муайян кардани микдори стероидҳо дар таркиби мармараки мускатӣ (*Salvia sclarea*); инчунин омӯзиши таркиб ва дараҷаи тозагии аминокислотаҳо ва стероидҳои аз он ҷудошуда бо истифода аз усулҳои муосири таҳлилӣ, аз ҷумла спектроскопияи инфрасурх (IR), спектрометрияи массавӣ (MS), резонанси магнитии ядрой (РМЯ), таҳлили элементӣ (ТЭ), хроматографияи газӣ-масс-спектрометрия (ХГМ) ва хроматографияи моеъи баландсамаранок (ХМК).

Хулоса, автореферати кори диссертатсионии Давроншозода Ф.Д. дар мавзӯи «Таҳқиқи аминокислотаҳо ва стероидҳои таркиби мармараки мускатии дар Ҷумҳурии Тоҷикистон рӯянда» барои дарёфти дараҷаи илмии номзадӣ аз рӯйи ихтисоси 1.4.4. Химияи органикӣ пешниҳод шудааст, кори илмии дар зинаи муайян ба итмом расида мебошад. Мақолаҳои илмии ҷопнамудаи муҳаққик мазмун ва мӯҳтавои асосии диссертатсияро инъикос мекунад.

Автореферати диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон комилан

чавобгӯ мебошад. Аз ин рӯ, Давроншозода Файзулло Давроншо барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои химия аз рӯи ихтисоси 1.4.4. Химияи органикӣ сазовор аст.

Тақризнавис:

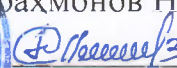
Олифтаева Ж.А. - номзади илмҳои химия
дотсент, сардори раёсати илм ва инноватсияи
Донишгоҳи давлатии Хоруғ
ба номи М.Назаршоев

Имзои Олифтаева Жола Абдулнӣёзовна-ро
тасдиқ мекунам.

Сардори раёсати кадрҳо, коргузори ва корҳои
махсуси ДДХ ба номи М.Назаршоев

Сайдрахмонов Н.С.

соли 2026

Нишонӣ:

736000, ш. Хоруғ, хиёбони Ш.Шохтемур 109,
Донишгоҳи давлатии Хоруғ
ба номи М.Назаршоев Тел.: Тел.(992 37) 2-31-93,
E-mail:zhola_oliftaeva@mail.ru Web: www.khogu.tj